

Nieuwsbrief ERF Updates

Nummer 6, 2023

Redactie: mr. F.M.H. Hoens.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:662](#) 21-04-2023

[Hoge Raad, ECLI:NL:PHR:2023:429](#) 14-04-2023

[Hoge Raad, ECLI:NL:PHR:2023:444](#) 14-04-2023

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:514](#) 31-03-2023

Hof

[Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2023:1302](#) 25-04-2023

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2023:3546](#) 25-04-2023

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2023:3072](#) 11-04-2023

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2023:3104](#) 11-04-2023

Rechtbank

[Rechtbank Limburg, ECLI:NL:RBLIM:2023:2889](#) 26-04-2023

[Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2023:3504](#) 26-04-2023

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2023:3312](#) 26-04-2023

[Rechtbank Zeeland-West-Brabant, ECLI:NL:RBZWB:2023:2734](#) 19-04-2023

[Rechtbank Zeeland-West-Brabant, ECLI:NL:RBZWB:2023:2733](#) 19-04-2023

[Rechtbank Limburg, ECLI:NL:RBLIM:2023:2886](#) 12-04-2023

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2023:3410](#) 11-04-2023

[Rechtbank Den Haag, ECLI:NL:RBDHA:2023:4730](#) 07-04-2023

[Rechtbank Limburg, ECLI:NL:RBLIM:2023:2883](#) 05-04-2023

[Rechtbank Oost-Brabant, ECLI:NL:RBOBR:2023:1764](#) 05-04-2023

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2023:3522](#) 24-03-2023

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2023:3409](#) 23-03-2023

[Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2023:3014](#) 23-03-2023

[Rechtbank Limburg, ECLI:NL:RBLIM:2023:2054](#) 16-03-2023

[Rechtbank Zeeland-West-Brabant, ECLI:NL:RBZWB:2023:2205](#) 08-03-2023

[Rechtbank Midden-Nederland, ECLI:NL:RBMNE:2023:651](#) 01-03-2023

[Rechtbank Gelderland, ECLI:NL:RBGEL:2023:913](#) 22-02-2023

[Rechtbank Midden-Nederland, ECLI:NL:RBMNE:2023:218](#) 01-02-2023

[Rechtbank Amsterdam, ECLI:NL:RBAMS:2022:7428](#) 14-12-2022

RECHTSPRAAK

Advocaat-generaal Valk gaat in op de uitlegregels van artikel 4:46 BW, plaatst die in het algemene vermogensrecht en ziet ruimte voor de beperkende werking van redelijkheid en billijkheid.

Erflater had in zijn laatste testament als primaire erfstelling de begunstiging van zijn eerste en inmiddels ex-echtgenote opgenomen, en een subsidiaire ten gunste van zijn broer. Op het tijdstip van zijn overlijden is erflater in tweede echt gehuwd en laat hij tevens twee kinderen achter. In eerste aanleg oordeelde de rechtbank dat de broer geen rechten aan het testament kon ontleen. In appèl heeft het hof dit oordeel vernietigd. In zijn conclusie gaat A-G Valk in op de uitleg van uiterste willen en focust hij op de specifieke erfrechtelijke regels ter zake. De A-G meldt dat de wetgever met artikel 4:46 BW niet heeft beoogd om een 'gesloten complex van uitlegregels te geven'. In plaats daarvan heeft hij met dat artikel de rechtszekerheid willen bevorderen door in aanvulling op de voor alle rechtshandelingen geschreven bepaling van artikel 3:33 BW enkele uitlegregels te formuleren. De A-G constateert dat woorden nooit duidelijk zijn. Volgens de A-G is een uiterste wilsbeschikking een eenzijdige, ongerichte rechtshandeling en van de tweeslag van de wils-vertrouwensleer is daarom alleen artikel 3:33 BW in beeld en niet ook artikel 3:35 BW. De gedachte dat objectieve uitleg de rechtszekerheid bevordert, is volgens de A-G niet gelukkig. Als we aanvaarden dat bij uiterste wilsbeschikkingen respect voor de persoonlijke keuzes van de erflater centraal staat, dan komt het vooral aan op rechtszekerheid voor de erflater, namelijk dat na zijn overlijden inderdaad conform zijn beschikking erfgenaam zullen zijn de personen die hij daartoe heeft aangewezen, dat het door hem beoogde legaat aan de door hem bedoelde persoon zal worden uitgekeerd, enzovoort. Die rechtszekerheid wordt met een beperking van de bij uitleg in aanmerking te nemen gegevens niet gediend. Integendeel, een zodanige beperking vergroot de kans dat een uiterste wilsbeschikking anders uitpakt dan de erflater heeft bedoeld. Met dat vertrekpunt gaat de A-G in op de regels van artikel 4:46 BW en stelt over lid 1 dat alles wat verhelderen kan welke de verhoudingen zijn die de erflater op het oog had, te hulp kan en mag worden geroepen. Vervolgens gaat de A-G in op de verwarring over het tweede lid, in welk kader onder meer Kolkman en de Commissie Erfrecht van de KNB worden geciteerd. Gelet op artikel 3:33 BW en het juiste vertrekpunt zoals verwoord in het eerste lid van artikel 4:46 BW (dat zonder enige beperking moet worden gelet op de verhoudingen die de erflater met zijn uiterste wil

heeft willen regelen en de omstandigheden waaronder de uiterste wil is gemaakt), behoort in lid 2 naar huidige rechtsopvatting niet meer te worden gelezen dan dat de wetgever niet heeft gewild dat posterieure verklaringen en gedragingen van de erflater in plaats van de uiterste wil worden geplaatst. Dat zou er immers op neer komen dat een uiterste wil ook op andere wijze dan bij nieuwe uiterste wil kan worden herroepen. Terecht achtte de wetgever iets dergelijks niet verenigbaar met het bestaan en de functie van de vormvoorschriften zoals die voor de totstandkoming van uiterste wilsbeschikkingen gelden. Wie zegt dat lid 2 dan beter gemist kan worden, omdat het op het verkeerde been zet, geeft de A-G gelijk. Posterieure daden en verklaringen van de erflater mogen dus worden gebruikt bij de uitleg van zijn bedoeling zoals die ten tijde van het maken van de uiterste wil bestond, niet anders dan daden en verklaringen voorafgaand aan die uiterste wil. Na kort het derde lid te hebben besproken, wordt vervolgens aan de hand van een casus van Van Mourik de door de A-G aanvaarde/bepaalde beperkende werking van redelijkheid en billijkheid besproken. Verwezen wordt naar HR 6 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1102, *NJ* 2018/441 m.nt. L.C.A. Verstappen, ERF 2018-0132), over een uitlegkwestie in levensverzekeringssferen waarin de conclusie was dat het mogelijk was dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is dat de aangewezen begunstigten zich op de formele werkelijkheid van de aanwijzing beroepen. De A-G wijst in dat kader op de *NJ*-noot van Verstappen en diens betoog dat met dit arrest de deur op een kier staat om ook wat betreft erfstellingen in uiterste wilsbeschikkingen in geval van onvoorziene omstandigheden de redelijkheid en billijkheid toe te passen. Terecht – zo de A-G – zegt Verstappen dat voor een zodanige toepassing in verband met de rechtszekerheid zeer strenge eisen gelden. Na deze theoretische exercitie bespreekt de A-G het cassatiemiddel en concludeert tot vernietiging en verwijzing.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 14-04-2023

ECLI: ECLI:NL:PHR:2023:444

Zaaknummer: 22/02144

Rechters: W.L. Valk

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Hoge Raad oordeelt over een geschil waarin erflater in 1891 grond heeft geschonken en het in verband daarmee in 1947 vastgelegd recht op teruggave daarvan. De erven/nazaten van erflater vorderen schadevergoeding omdat die teruggaveplicht niet is nagekomen.

Deze zaak heeft slechts zijdelings een erfrechtelijk karakter. Erflater is overleden in 1891 en had tijdens leven een perceel grond in bruikleen gegeven aan (een rechtsvoorganger van) X om daarop een schoolgebouw te stichten. In 1888 is de school geopend en in 1921 hebben twee zonen van erflater – die de grond van hem hadden geërfd – en zijn echtgenote de grond geschonken aan een rechtsvoorganger van X. In 1947 vond een volgende overdracht plaats en in deze akte is vastgelegd, kort gezegd, dat de school de grond om niet moet teruggeven aan de twee zonen van de erflater of hun rechtverkrijgenden wanneer de school ophoudt te bestaan. In 2015 is het gebruik van het gebouw gestaakt en is ex artikel 110 lid 4 Wet op het primair onderwijs de eigendom van het schoolterrein overgegaan op de gemeente. In 2017 hebben de erven X laten weten dat zij jegens hen is tekortgeschoten in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de akte 1947. In deze procedure vorderen de erven de gemeente en X hoofdelijk te veroordelen tot betaling van schadevergoeding. Nadat de rechtbank en het hof (ECLI:NL:GHARL:2021:7737) deze vordering hebben afgewezen omdat de Wet op het primair onderwijs aan toewijzing daarvan in de weg staat, vernietigt de Hoge Raad – op erfrechtelijk niet-relevante gronden – het arrest van het hof en verwijst de zaak naar een ander hof.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 31-03-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:514

Zaaknummer: 21/04671

Rechters: C.E. du Perron, H.M. Wattendorff, S.J. Schaafsma, F.R. Salomons en K. Teuben

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Omdat de langstlevende de vermeende gestoorde geestvermogens niet onderbouwt, wijst het hof de gevorderde inzage in de wijze van totstandkoming van het testament af.

Langstlevende X wil de nietigheid invoeren van het testament van zijn in 2017 overleden echtgenote Y. X meent dat daarin ten onrechte de kinderen van de door Y onterfde zoon Z voor gelijke delen tot erfgenamen zijn benoemd. In dit kort geding verlangt hij dat de notaris inzicht geeft in de totstandkoming van dat testament. Het hof wijst deze vordering af omdat die is gebaseerd op de vermeende gestoorde geestesvermogens van Y en X nalaat die stelling te onderbouwen. X heeft niet duidelijk gemaakt dat – of waarom – uit de door hem gevorderde over te leggen gegevens zou kunnen blijken dat bij Y sprake was van een geestelijke stoornis of dat onder invloed van die stoornis is getesteerd. De enkele bewering dat de wijzigingen in het testament niet met Y zouden zijn besproken, levert evenmin enige feitelijke onderbouwing op.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 11-04-2023

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2023:3104

Zaaknummer: 200.317.828/01

Rechters: M.W. Zandbergen, M. Aksu en P.S. Bakker

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Ondanks de aanwezigheid van een executeur zijn de erfgenamen ontvankelijk in hun vordering tot afgifte van bankafschriften, maar wordt de vordering wegens ontbrekend belang afgewezen.

A c.s. zijn de erfgenamen in de nalatenschap van hun vader. Zij maken aanspraak op hun aanvullende legitieme portie en voor de berekening hiervan willen zij afgifte van de bankafschriften van erflater door B, de echtgenote van erflater ten tijde van zijn overlijden. B stelt dat ex artikel 4:145 BW de executeur exclusief bevoegd is om in rechte op te treden waardoor een erfgenaam onbevoegd is om zelfstandig in rechte op te treden. De voorzieningenrechter stelt dat A c.s. erfgenamen en deelgenoten zijn in de nalatenschap. De eisen van redelijkheid en billijkheid brengen mee dat erfgenamen over en weer recht hebben op informatie over de omvang en de samenstelling van de nalatenschap (art. 3:166 lid 3 BW). Op een erfgenaam rust de verplichting aan zijn mede-erfgenamen inzage te geven in de gegevens die hij onder zich heeft, voor zover die mede-erfgenaam die gegevens nodig heeft voor het bepalen van zijn erfrechtelijke aanspraken. Iedere erfgenaam die deelgenoot is in de nalatenschap kan aan een andere deelgenoot informatie vragen, en – zo nodig – in rechte vragen die deelgenoot te veroordelen die te verstrekken (art. 3:296 BW). Op grond van het voorgaande zijn A c.s. bevoegd om B in rechte te betrekken. Het instellen van een dusdanige vordering is ook mogelijk in kort geding, mits sprake is van een spoedeisend belang. Vervolgens oordeelt de voorzieningenrechter dat A c.s. geen belang hebben bij hun vordering, omdat blijkt dat B al toestemming heeft verleend voor het verstrekken van de bankafschriften.

Instantie: Rechtbank Noord-Holland

Datum uitspraak: 23-03-2023

ECLI: ECLI:NL:RBNHO:2023:3014

Zaaknummer: C/15/336689 / KG ZA 23-64

Rechters: W.S.J. Thijs

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Volgens de rechtbank was er geen link tussen de benoeming van een executeur-afwikkelingsbewindvoerder en het al dan niet overlijden als eerststervende dan wel langstlevende. Ook is eiseres/mede-erfgenaam niet bevoegd om in rechte de nietigheid/nietigverklaring te vorderen van nietige en door de executeur bekrachtigde schenkingen.

Na het overlijden van vader in 2013 is moeder in 2018 overleden met achterlating van haar vier dochters A, B, C en D als haar erfgenamen. In haar testament had moeder de wettelijke verdeling van toepassing verklaard en vader tot executeur-afwikkelingsbewindvoerder benoemd. Voor het geval de benoeming niet aanvaard zou worden of de executeur de taak niet kan of wil voortzetten, is de oudste kandidaat-notaris werkzaam bij het kantoor van de passerend notaris benoemd. De nalatenschap is beneficiair aanvaard en (kandidaat-notaris) X heeft de benoeming tot executeur-afwikkelingsbewindvoerder aanvaard. Nadat X de erven de kans heeft geboden om de tot de nalatenschap behorende woning over te nemen, is deze in juni 2019 verkocht en geleverd aan Q en R. In oktober 2020 heeft het hof de beschikking van de kantonrechter bekrachtigd waarbij het door dochter A ingediende verzoek tot ontslag van X als executeur werd afgewezen. In februari 2020 maakt X een overzicht van (onder meer) de aan de vier dochters gedane schenkingen. Zij meldt dat een aantal schenkingen door dochters B en C zijn gedaan als gevolmachtigden van vader en moeder. Omdat in die volmacht het verbod tot Selbsteintritt niet is uitgesloten, constateert ze dat een aantal door B en C aan henzelf gedane schenkingen nietig zijn. X stelt vast dat zij als executeur-afwikkelingsbewindvoerder de bevoegdheid tot bekrachtiging heeft van deze nietige rechtshandelingen (art.3: 69 BW), hetgeen zij ook doet omdat het overduidelijk de bedoeling van de ouders was om – kort en goed – alle vier de kinderen gelijk te behandelen. In de door A gestarte procedure spelen diverse kwesties. Bij een groot deel van de vorderingen van A staat de vraag centraal of X [medegedaagde] bevoegdelijk is opgetreden als executeur-afwikkelingsbewindvoerder. Alvorens aan deze uitlegkwestie toe te komen verwerpt de rechtbank het verweer van de overige drie zussen [medegedaagden] dat A door het indienen van het verzoek tot schorsing en ontslag van X als executeur-afwikkelingsbewindvoerder, al heeft erkend dat X als zodanig is benoemd en dat zij rechtsgeldig de nalatenschap en de erfgenamen vertegenwoordigt. Naar het oordeel van de rechtbank volgt uit alle

omstandigheden nog niet dat A de benoeming als vaststaand heeft erkend, en evenmin dat zij het recht zou hebben verspeeld om de benoeming van X aan de kaak te stellen. Duidelijk is dat A hoe dan ook van X af wilde – en wil – als executeur-afwikkelingsbewindvoerder. Dat zij daartoe voor meerdere ankers is gaan liggen, is op zichzelf niet ongewoon. Dat A daarbij eerst de weg van schorsing en ontslag heeft bewandeld, is vanuit de gedachte dat zij zo'n procedure zelf (zonder advocaat) kon voeren te begrijpen. Ter zake van de benoeming stelt A dat er een koppeling bestaat tussen de wettelijke verdeling en de benoeming van een executeur en bewindvoerder. Moeder heeft volgens A die wilsbeschikkingen alleen getroffen voor het geval vader haar zou overleven. Uit het feit dat moeder in haar testament een afwikkelingsbewind heeft ingesteld, leidt de rechtbank af dat zij heeft willen voorkomen dat haar erfgenamen gezamenlijk de vereffening en verdeling van haar nalatenschap tot stand zouden moeten brengen. Naar het oordeel van de rechtbank is er geen reden om te veronderstellen dat de regeling van het afwikkelingsbewind alleen ziet op de situatie dat vader moeder zou overleven en de wettelijke verdeling niet zou aanvaarden. Het artikel met die benoeming bevat geen verwijzing naar die specifieke situatie. De rechtbank kent ook geen waarde toe aan een door A ingebrachte en (vermeend) door vader en moeder ondertekende verklaring waarin zij verklaren dat de testamenteën onder druk zijn opgesteld. Gezien het tijdsverloop tussen het opstellen van de testamenteën in 2008 en de overlijdens leidt de rechtbank af dat vader en moeder alle gelegenheid hebben gehad om (los van elkaar) de testamenteën te herroepen en dat zij dit niet hebben gedaan. Ter zake van de door A gevorderde nietigverklaring/vernietiging van diverse schenkingen volgt de rechtbank het meest verstrekkende verweer van de overige zussen dat A niet-ontvankelijk moet worden verklaard aangezien X in deze bevoegd is. Als er sprake is van een executeur geldt dat die de erfgenamen in en buiten rechte vertegenwoordigt (art. 4:145 lid 2 BW). Deze vertegenwoordigingsbevoegdheid is privaat, wat betekent dat de executeur met uitsluiting van de erfgenamen bevoegd is. Als er sprake is van een executeur dan komt de bevoegdheid tot betwisting van een schenking dan wel de vernietiging daarvan dan ook uitsluitend toe aan de executeur. Vervolgens oordeelt de rechtbank over de overige geschilpunten (waaronder inschakeling van 24-uurs thuiszorg voor moeder, en de aard van pintransacties gedaan in de periode voor het overlijden van moeder).

Instantie: Rechtbank Oost-Brabant

Datum uitspraak: 05-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBOBR:2023:1764

Zaaknummer: C-01-370980 - HA ZA 21-337

Rechters: A. de Boer

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Verkoop en levering woning door langstlevende moeder aan een van haar kinderen gevolgd door gedeeltelijke kwijtschelding koopsom is paulianeus ten opzichte de andere kinderen.

Na het overlijden van vader A in 2008 is krachtens testament de wettelijke verdeling van toepassing. Vader liet achter zijn echtgenote B alsmede zijn drie kinderen C, D en E. In 2021 is het vermogen van moeder B onder bewind gesteld. Na verloop van tijd is op het erf van de voormalige echtelijke woning een mantelzorgunit geplaatst waar E met zijn echtgenote F is ingetrokken. In 2018 is de echtelijke woning door B verkocht en geleverd aan E en F waarbij de koopsom deels is voldaan door betaling aan moeder en deels door verrekening met de vordering van E uit hoofde van de wettelijke verdeling en deels door kwijtschelding. In 2021 zijn E en F veroordeeld om rekening en verantwoording af te leggen van overboekingen en opnames in de periode 2017-2021. In onderhavige zaak doet de rechtbank uitspraak in twee procedures. In de ene zaak vorderen C en D een verklaring voor recht dat de verkoop van de woning door moeder een paulianeuze rechtshandeling is die door hen is vernietigd. In de andere zaak vordert de bewindvoerder terugstorting door E en F van door hen opgenomen bedragen. De verkoop door moeder aan E en F is volgens de rechtbank – ondanks de plaatsing daarvan door E en F in een ‘mantelzorgcontext’ – een onverplichte handeling. Door de verkoop van de woning zijn C en D benadeeld in hun verhaalsmogelijkheden ter zake van hun (weliswaar niet-opeisbare) vorderingen uit hoofde van de wettelijke verdeling. Het belangrijkste bestanddeel is daarmee uit het vermogen van moeder geraakt. Ook het saldo van moeders rekeningen is ten gevolge van opnames door E dusdanig verlaagd dat moeder op dit moment nauwelijks nog over enig vermogen beschikt. Het is volgens de rechtbank buiten twijfel dat E wist of behoorde te weten dat door de verkoop en levering C en D werden benadeeld. Uit de stukken blijkt ook dat moeder en E (onder meer door de notaris) uitdrukkelijk zijn gewezen op de benadeling van C en D door de verkoop. Dit alles maakt dat sprake is van een paulianeuze handeling, reden waarom de rechtbank (bij gebreke van een door C en D in geding gebrachte buitengerechtelijke verklaring tot vernietiging) zelf de vernietiging van de koop- schenkingsovereenkomst uitspreekt. Vervolgens oordeelt de rechtbank dat in verband met de door de bewindvoerder gestarte procedure E en F diverse bedragen moeten terugbetalen aan moeder, welke bedragen worden verrekend met het door

moeder ontvangen deel van de koopsom van de woning.

Instantie: Rechtbank Gelderland

Datum uitspraak: 22-02-2023

ECLI: ECLI:NL:RBGEL:2023:913

Zaaknummer: C/05/369453 / HZ ZA 20-190

Rechters: D. Vergunst

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Hoge Raad vernietigt het oordeel van het hof dat een belanghebbende recht heeft op een afschrift van de bijlagen bij een verzoek van de rechter-commissaris tot opheffing van de vereffening.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het Hof Amsterdam (ECLI:NL:GHAMS:2021:3919, ERF 2022-0145) over de vraag of een beneficiair aanvaardende erfgenaam in een nalatenschap waarin de rechtbank een vereffenaar heeft benoemd, recht heeft om te worden gehoord in de door de vereffenaar verzochte opheffing van de vereffening en om de in het opheffingsverzoek van de vereffenaar/rechter-commissaris genoemde bijlagen ontvangen. De Hoge Raad verwijst naar artikel 4:209 BW en stelt dat op een verzoek van de vereffenaar tot opheffing onder meer de verzoeker en erfgenamen worden gehoord of behoorlijk opgeroepen. Als een rechter-commissaris is benoemd, komt de bevoegdheid om de opheffing te verzoeken, op voordracht van de rechter-commissaris, aan de rechtbank toe. In deze zaak heeft de rechter-commissaris de voordracht tot opheffing van de vereffening onderbouwd door verwijzing naar een brief van de vereffenaar en een aanvullende e-mail. Bij de genoemde brief behoren vier bijlagen. De rechter-commissaris heeft deze bijlagen niet in het geding gebracht. Nu het geding in casu aanvangt met de voordracht van de rechter-commissaris tot opheffing van de vereffening, is hetzij onjuist, hetzij onbegrijpelijk het oordeel van het hof dat ervoor is gekozen de bijlagen in het geding te brengen. Met het oog op de procedure na verwijzing acht de Hoge Raad het van belang dat de rechter, al dan niet op verzoek van een partij of belanghebbende, een partij op de voet van artikel 22 Rv kan bevelen bepaalde, op de zaak betrekking hebbende bescheiden over te leggen. Dat kan in elke stand van het geding.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 21-04-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:662

Zaaknummer: 22/00680

Rechters: M.J. Kroeze, T.H. Tanja-van den Broek, C.E. du Perron, A.E.B. ter Heide en K. Teuben

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Het hof wijst de vordering af tot schorsing van de uitvoerbaarverklaring bij voorraad van een vonnis tot verdeling van een nalatenschap.

Partijen zijn broers en zussen van elkaar en alle vijf erfgenamen van hun overleden vader. De rechtbank heeft bij – uitvoerbaar bij voorraad verklaard – eindvonnis van december 2022 de verdeling van de onroerende zaken die tot de nalatenschap van de vader behoren vastgesteld en de wijze van verdeling gelast van de overige goederen daarvan. Twee van de erfgenamen hebben bij wege van incident de vordering ingesteld tot schorsing van de uitvoerbaar bij voorraadverklaring. Zij baseren deze vordering op artikel 351 Rv en zo nodig ook op artikel 223 Rv. Tegen de incidentele vordering heeft een van de geïntimeerden verweer gevoerd. In de eerste overweging stelt het hof de vorderingen alleen als een vordering op grond van artikel 351 Rv te zien en niet (ook) als een vordering op grond van artikel 223 Rv. Welke voorlopige voorziening appellanten wensen, anders dan de schorsing van de uitvoerbaarheid, is niet aangevoerd. Het hof stelt bij de beoordeling van de vordering tot schorsing het volgende voorop. Een veroordeling is uitvoerbaar, ook als daartegen hoger beroep is ingesteld. Het hof kan de uitvoerbaarheid schorsen als het belang van de veroordeelde partij bij behoud van de bestaande toestand zwaarder weegt dan het belang van de wederpartij. Het hof gaat uit van de overwegingen en beslissingen van het vonnis van de rechtbank. De kans van slagen van het hoger beroep blijft daarbij buiten beschouwing. Als blijkt dat de beslissing van de rechtbank op een kennelijke misslag berust, kan het hof daaraan wel gevolgen voor de uitvoerbaarheid verbinden.

Vervolgens wijst het hof de incidentele vordering af. Geïntimeerden hebben belang bij de uitvoerbaarverklaring bij voorraad. Zij kunnen dan immers beschikken over de goederen die aan hen zijn toegedeeld. Daartegen wegen – zo het hof – de belangen van appellanten bij de schorsing van de tenuitvoerlegging niet op. De door hen aangevoerde omstandigheid dat als gevolg van de uitvoerbaar bij voorraadverklaring van het vonnis de onroerende zaken kunnen worden verdeeld en dat bij een andere beslissing in hoger beroep mogelijk dubbele kosten moeten worden gemaakt, biedt onvoldoende grond om de tenuitvoerlegging van het vonnis te schorsen. Ook is de stelling dat de tenuitvoerlegging van het vonnis zou kunnen leiden tot

onomkeerbare gevolgen en praktische problemen, onvoldoende onderbouwd. Zij hebben onder meer niet toegelicht of geconcretiseerd om welke onomkeerbare gevolgen en praktische problemen dit zou gaan en waarom die voor hen erg bezwaarlijk zijn. Bovendien is de omstandigheid dat een executie van een vonnis tot onherroepelijke rechtsgevolgen kan leiden, een uitvloeisel van het hiervoor genoemde uitgangspunt dat een uitspraak in beginsel ten uitvoer kan worden gelegd. Er is onvoldoende gesteld om daarvan af te wijken.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 11-04-2023

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2023:3072

Zaaknummer: 200.321.965

Rechters: J.H. Lieber, Th.C.M. Willemse en K. Mans

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Kortgedingrechter oordeelt dat een geschil over het op het tijdstip van overlijden al dan niet (nog) bestaan van een informele samenleefrelatie zich niet leent voor behandeling in kort geding.

Tussen de erfgenamen van erflater en eiseres X is in geschil of ten tijde van het overlijden (nog) sprake was van een tussen X en erflater bestaande informele samenleefrelatie en een geldige samenlevingsovereenkomst. X stelt dat dit het geval is, terwijl gedaagden aanvoeren dat de relatie is beëindigd. Beide partijen beroepen zich grotendeels op dezelfde Whatsapp-gesprekken tussen X en erflater, die zij elk anders uitleggen. Op basis van de in dit kort geding beschikbare informatie valt niet – en zeker niet met voldoende zekerheid – te beoordelen of X en erflater ten tijde van het moment van overlijden van erflater nog steeds een relatie hadden c.q. die relatie geëindigd was en de verplichting was ontstaan om tot verdeling over te gaan op de voet van het bepaalde in artikel 13 lid 1 van de samenlevingsovereenkomst. De enkele omstandigheid dat erflater enige tijd verbleef bij zijn ouders kan niet zonder meer de conclusie rechtvaardigen dat de relatie als beëindigd had te gelden. Voor nader feitelijk onderzoek naar het wel of niet nog bestaan van een relatie tussen X en erflater ten tijde van het overlijden van erflater leent de kortgedingprocedure zich niet. Voor een dergelijk onderzoek, waarbij mogelijk ook het horen van getuigen in het kader van een bewijsopdracht, nodig is, is de bodemprocedure de aangewezen weg.

Instantie: Rechtbank Den Haag

Datum uitspraak: 07-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBDHA:2023:4730

Zaaknummer: C/09/641326

Rechters: H.J. Vetter

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Volgens de rechtbank zijn i.c. de kosten van de door de executeur ingeschakelde advocaat geen kosten van executele.

In de onderhavige zaak beslist de rechtbank over diverse geschillen ter zake van de omvang van de nalatenschap van erflaatster en wordt de verdeling daarvan vastgesteld. Interessant is vooral dat van een aantal posten in geschil is of het kosten van executele zijn. De rechtbank oordeelt dat anders dan eiser [erfgenaam, tevens executeur] meent, de door hem gemaakte advocaatkosten niet als kosten van executele zijn aan te merken. Eiser heeft toegelicht dat hij een advocaat moest inschakelen, omdat gedaagde om toezending van een groot aantal stukken vroeg en uit wantrouwen theorieën ventileerde waar hij op moest (laten) reageren. De rechtbank volgt hem daarin niet. Gedaagde heeft als erfgenaam recht op informatie en onderliggende stukken. Eiser kon de gevraagde inlichtingen en stukken verstrekken. Daarvoor was geen juridische bijstand noodzakelijk. Dat naar aanleiding van de verstrekte stukken een geschil ontstond over de waardering van (een aantal van) de vermogensbestanddelen is geen kwestie van beheer van de nalatenschap, maar van verdeling. Eiser had in zijn hoedanigheid van executeur slechts de taak de nalatenschap te beheren en niet de taak de nalatenschap te verdelen. De verdeling geschiedt door de erfgenamen gezamenlijk. Een geschil daarover is dan ook een geschil tussen de erfgenamen. Als een erfgenaam daarbij juridische bijstand inroept, dienen de kosten daarvan door die erfgenaam zelf te worden gedragen.

Instantie: Rechtbank Zeeland-West-Brabant

Datum uitspraak: 08-03-2023

ECLI: ECLI:NL:RBZWB:2023:2205

Zaaknummer: C/02/390689 / HA ZA 21-597

Rechters: E.K. van der Lende-Mulder Smit

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Het hof bevestigt het oordeel van de rechtbank dat de koop (voor € 1) door appellante van een woning van erflater vernietigbaar is omdat erflater feitelijk wilsonbekwaam was en de transactie evident nadelig was.

In de onderhavige zaak beschrijft het hof uitgebreid het medisch dossier vanaf september 2017 van de in 2020 overleden erflater dat in augustus 2018 uitmondde in diens ondercuratelestelling. Verder staat kort en goed vast dat appellante sinds september 2017 erflaters (zakelijke) belangen behartigde, hem verzorgde en in december 2017 onder meer een van de (door haar bewoonde) woningen (WOZ-waarde € 360.000) van erflater in eigendom heeft verkregen voor de koopsom van € 1. In diezelfde maand heeft erflater appellante een algehele volmacht verstrekt en zijn (klein)kinderen als erfgenamen onterfd. In oktober 2018 heeft de curator ten laste van appellante conservatoir beslag tot afgifte en levering gelegd op het woonhuis en appellante daartoe gedagvaard. De curator heeft verder met machtiging van de rechtbank Overijssel het testament van erflater laten herzien/wijzigen in die zin dat de zijn kinderen zijn erfgenamen zijn. In september 2020 heeft de rechtbank op verzoek van de kinderen een vereffenaar benoemd. De curator heeft – samengevat – gevorderd dat de overeenkomst van december 2017 wordt vernietigd, primair op grond van artikel 3:34 BW dan wel op grond van artikel 3:44 leden 1 en 4 BW. In verband met het overlijden van en het daaruit volgende verval van de curatele is de procedure vervolgens geschorst en na daartoe genomen aktes van appellante en de vereffenaar in januari 2021 hervat. De rechtbank oordeelt dat het beroep op vernietigbaarheid van de overeenkomst van december 2017 slaagt en dat appellante de aan haar overgedragen registergoederen moet (terug)overdragen. In appèl concludeert het hof dat alle beschikbare medische gegevens aannemelijk maken dat in december 2017 sprake was van een relevante aantasting van de geestelijke vermogens van erflater. Anders dan appellante aanvoert, maakt de medewerking van erflaters belastingadviseur/boekhouder en de notaris aan de totstandkoming van overdracht dit niet anders omdat zij geen medici zijn. Ook staat vast dat de verkoop voor € 1 in geen enkele verhouding stond met de werkelijke waarde van het verkochte en afbreuk deed aan de belangen van erflater. De verkoop is daarmee – ook voor een normaal, gemiddeld persoon van wie de geestesvermogens niet gestoord zijn – evident (zeer) nadelig. Dat nadeel was verder

ten tijde van het aangaan van de overeenkomst (objectief) te voorzien. Met de door appellante aangevoerde redenen die het vermoeden dat sprake was van een geestelijke stoornis moeten weerleggen (vergoeding voor haar zorgtaak en verkleining van diens nalatenschap) tracht zij – zo het hof – alleen over te brengen dat het nadeel niet voorzienbaar was. Het hof leest daar niet in dat appellante bestrijdt dat er een oorzakelijk verband is tussen de geestesstoornis en rechtshandeling. Het hof stelt dat appellante onvoldoende feiten en omstandigheden heeft aangevoerd op basis waarvan genoemd vermoeden in voldoende mate kan worden ontkracht. De slotsom is dat is voldaan aan de vereisten van artikel 3:34 lid 1 BW, waardoor het door de vereffenaar gedane beroep op vernietiging in beginsel kan worden aanvaard. Vervolgens wijst het hof de door appellante ingeroepen bescherming tegen vernietiging ex artikel 3:35 BW af. Uit de feiten volgt dat de door de erflater in de overeenkomst van december 2017 opgenomen uiting dat hij het dubbel woonhuis met aanliggend perceel voor € 1 aan appellante verkoopt, is gedaan in een situatie dat hij niet meer zonder hulp voor zichzelf en voor zijn onderneming (de vakantieboerderij) kon zorgen en waarin hij in hoge mate van appellante afhankelijk was geworden. Uit de feiten en omstandigheden volgt dat appellante en erflater elkaar sinds 2016 goede kenden en dat niet alleen de lichamelijke gezondheid van erflater onder druk stond maar dat er gegronde zorg bestond over de geestelijke gezondheid van erflater. Erflaters gebruik van een antipsychoticum, het wenselijk geachte aanvullend onderzoek naar diens geestelijke vermogens en erflaters verwardheid waren bij appellante bekend. Onder deze omstandigheden mocht zij er niet zonder nader onderzoek van uitgaan dat erflater haar het woonhuis met aanliggende perceel in feite wilde schenken en zichzelf daarmee wilde benadelen. Appellante heeft zo'n onderzoek niet uitgevoerd, reden om het oordeel van de rechtbank te bevestigen.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 25-04-2023

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2023:3546

Zaaknummer: 200.309.502/01

Rechters: W.F. Boele, I. Tubben en P. van Eijk

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Overdracht onroerend goed en daarna door koper verleende hypotheek zijn ongeldig omdat de door de executeur afgelegde ruimschoots-toereikend-verklaring onjuist is.

In deze omvangrijke zaak wordt voor de samenvatting volstaan met een beknopte en beperkte weergave, waarbij wordt gefocust op de door de weduwe/executeur afgelegde ruimschoots-toereikend-verklaring en de mate waarin derdenbescherming wordt genoten als deze verklaring onjuist is en de weduwe/executeur onbevoegd blijkt te zijn. Deze zaak betreft een geschil tussen [als eiser] een door de rechter benoemde vereffenaar van een nalatenschap van een fertiliteitsarts en een viertal partijen als gedaagden, waaronder de weduwe van de arts. Voordat de vereffenaar als zodanig werd benoemd, heeft de weduwe uit de nalatenschap onroerende zaken overgedragen aan een medegedaagde. Ook zijn daarop zekerheden gevestigd. De vereffenaar meent dat die zaken zich juridisch nog in de nalatenschap bevinden omdat ze niet rechtsgeldig zijn overgedragen. Althans, dat zij weer in de nalatenschap moeten worden teruggebracht wegens benadeling van de nalatenschapscrediteuren, en wel zonder de daarop gevestigde zekerheden. Ook meent de vereffenaar dat de gedaagden onrechtmatig hebben gehandeld ten opzichte van de nalatenschap. Twee van de gedaagden stellen een tegenvordering in tot opheffing van door de vereffenaar gelegde beslagen. De (tweede gedaagde) vordert een verklaring voor recht dat als de onroerende zaken teruggaan naar de nalatenschap hij een vordering heeft op de nalatenschap. Een vierde gedaagde heeft zich als belanghebbende partij in de procedure gevoegd aan de kant van de gedaagden. De rechtbank wijst het beroep van de weduwe op niet-ontvankelijkheid van de vereffenaar af omdat de bevoegdheid van de vereffenaar uit de wet volgt, artikel 4:211 leden 1 en 2 BW. De wettelijke taak van beheer en vereffening van de nalatenschap impliceert de bevoegdheid om te procederen in het belang van de schuldeisers. Daartoe heeft de vereffenaar concreet ook nog eens een aanwijzing ontvangen van de rechter-commissaris. In de zeer omvangrijke uitspraak trekt vooral de overweging aandacht dat de door de weduwe als executeur afgelegde ruimschoots-toereikend-verklaring onjuist was. De rechtbank komt hiertoe omdat de weduwe niet alleen wist dat donorkinderen en/of hun ouders een (schadevergoedings)vordering op de nalatenschap stelden te hebben, en dat er dus een gerede kans was dat er nog nieuwe schulden zouden opduiken. Ook wist zij dat er aanzienlijke (proces)kosten te verwachten

waren voor de procedures tegen de donorkinderen en/of hun ouders. Ook heeft de (kandidaat-)notaris voorafgaand aan het afgeven van de verklaring van erfrecht, geadviseerd en zelfs gewaarschuwd om de nalatenschap te vereffenen volgens de wet. Gelet op dit alles had zij niet kunnen en mogen overgaan tot het geven van de ruimschoots-toereikend-verklaring. Zij kon immers niet aantonen dat de nalatenschap daadwerkelijk ruimschoots toereikend was om de – mogelijke – schulden te voldoen. Geoordeeld wordt dan ook dat de ruimschoots-toereikend-verklaring onjuist was. En overigens – zo de rechtbank – had zij (als die verklaring wel juist was geweest) niet pro se maar als executeur het onroerend goed moeten verkopen en leveren. De nauwe betrokkenheid van koper bij de handelingen van de weduwe bij de afwikkeling van de nalatenschap betekent volgens de rechtbank dat de koper [gedaagde 2] zich ter zake niet met succes kan beroepen op derdenbescherming, hij is niet te goeder trouw afgegaan op de verklaring van erfrecht. Ook de hypotheeknemer [gedaagde 3] komt geen beroep toe op derdenbescherming. Gedaagde 3 wist of had kunnen weten dat de weduwe niet in die hoedanigheid van executeur had verkocht en geleverd aan koper [gedaagde 2] en daarom onbevoegd was. De financiële constructies tussen gedaagde 2 en gedaagde 3 geven aanleiding te veronderstellen dat gedaagde 3 niet te goeder trouw was, en ervan op de hoogte was dat de verkoop van het woonhuis door de weduwe aan gedaagde 2 op zijn minst aanvechtbaar was en risico's inhield voor wat betreft de beschikkingsbevoegdheid van de weduwe. De rechtbank volgt de vereffenaar tevens in het oordeel dat de weduwe en de koper/gedaagde 2 onrechtmatig hebben gehandeld. Uit de feiten blijkt volgens de rechtbank dat zij een constructie hebben opgezet waarbij de weduwe met de onjuiste ruimschoots-toereikend-verklaring ogenschijnlijk beschikkingsbevoegdheid creëerde, waarna een koopovereenkomst is gesloten tegen onzakelijke voorwaarden en waarmee het onroerend goed uit de nalatenschap is gehaald en de schuldeisers zijn benadeeld. Gedaagde 3 heeft als hypotheccair financier opgetreden bij de bedenkelijke constructies van de weduwe en gedaagde 2, maar dat is volgens de rechtbank onvoldoende om te concluderen dat daarmee onrechtmatig is gehandeld. Verkort weergegeven is het oordeel van de rechtbank dat de beschikkingsonbevoegdheid van de weduwe tot gevolg heeft dat het verkochte onroerend goed de nalatenschap niet heeft verlaten en dat de weduwe en koper/gedaagde 2 aansprakelijk zijn voor de schade die de nalatenschap heeft geleden op grond van zowel onrechtmatige daad als op grond van het tekortschieten van de weduwe als executeur. Zij zijn gehouden die schade te vergoeden en daarover wettelijke rente te voldoen.

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 26-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2023:3312

Zaaknummer: C/10/616284 / HA ZA 21-313

Rechters: G.A.F.M. Wouters, M. de Geus en M. Aukema

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

De rechtbank benoemt een vereffenaar.

Op verzoek van de (bekende) en beneficiair aanvaard hebbende erfgenamen benoemt de rechtbank een vereffenaar omdat onbekend is wie de erfgenamen zijn van een na erflaters overlijden overleden erfgenaam.

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 23-03-2023

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2023:3409

Zaaknummer: C/10/652340 / HA RK 23-144

Rechters: C. van Steenderen-Koornneef

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

De rechtbank gaat in op de vraag waar erflater zijn gewone verblijfplaats had en het toepasselijk recht om vervolgens conform verzoek wegens de verharde verhouding tussen de erfgenamen een vereffenaar te benoemen.

In deze zaak wordt verzocht om in de nalatenschap die vanwege de beneficiaire aanvaarding moet worden vereffend, een vereffenaar te benoemen. Reden is dat de verhouding met de andere erfgenamen inmiddels zo is verhard, dat gezamenlijk optreden als vereffenaar geen optie is en het in het belang van alle partijen is om een vereffenaar aan te wijzen. Het eerste geschilpunt is de vraag waar de te België overleden erflater zijn gewone verblijfplaats had. Verzoekster heeft een verklaring overgelegd van een Belgische notaris die stelt dat hoewel erflater in België stond ingeschreven, o.m. het centrum van de voornaamste belangen van erflater op het ogenblik van zijn overlijden duidelijk niet in België lag. Een van de belanghebbenden stelt dat erflater wel in België woonplaats had. De rechtbank overweegt dat de ErfVo geen definitie geeft van het begrip gewone verblijfplaats, maar dat de overwegingen 23 en 24 wel aanwijzingen bevatten waaruit volgt dat de gewone verblijfplaats van de erflater ligt in het land waarmee de erflater een nauwe en duurzame band had. Uit de feiten leidt de rechtbank af dat de gewone verblijfplaats in Nederland was en dat de Nederlandse rechter daarmee (art. 4 en art. 268 lid 1 Rv) bevoegd is om het verzoek te beoordelen en dat Nederlands recht van toepassing is (o.m. art. 83 lid 4 en art. 22 lid 1 ErfVo). Vervolgens stelt de rechtbank dat verzoekster voldoende heeft onderbouwd dat er een belang is om een vereffenaar te benoemen. Alle erfgenamen oefenen hun bevoegdheden als vereffenaar gezamenlijk uit. Volgens verzoekster is de verhouding met in ieder geval één andere erfgenaam verhard, zodat zij het niet ziet zitten om de nalatenschap samen te vereffenen. Een andere belanghebbende is het hier mee eens en de verweer voerende belanghebbende heeft dit op zich niet bestreden, maar denkt dat de erfgenamen er wel samen uit kunnen komen. De rechtbank is echter van oordeel dat als twee van de erfgenamen van mening zijn dat de verhoudingen verstoord zijn, er een belang is om een vereffenaar te benoemen.

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 11-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2023:3410

Zaaknummer: C/10/652385 / HA RK 23-145

Rechters: C. van Steenderen-Koornneef

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Notaris handelt niet verwijtbaar als wordt geconstateerd dat de legataris niet meer feitelijk wilsbekwaam is en geen afstand kan doen van het gelegateerd vruchtgebruik waardoor de geplande overdracht van de woning wordt vertraagd.

Aan langstlevende echtgenoot A is in 2020 door de kinderen/erfgenamen van erflaatster het legaat van het vruchtgebruik van o.m. de woning afgegeven. In 2021 is A opgenomen in een verpleeghuis. Nadat de kinderen vervolgens de woning hebben verkocht, constateert de met de overdracht belaste notaris dat A nog steeds het recht van vruchtgebruik heeft op de woning en dat A daar afstand van moet doen. Twee medewerkers van de notaris hebben na een gesprek met A geconcludeerd dat er gerede twijfel bestond over de wilsbekwaamheid van A en dat hij de verklaring van afstand van het vruchtgebruik daarom niet kon tekenen. Hierover, de gevolgen daarvan en de eventueel te ondernemen stappen, is contact geweest met de kinderen/erfgenamen. Na door de koper in gebreke te zijn gesteld, zijn de kinderen en de koper in verband met het uitstellen van de levering een aanvulling op de koopovereenkomst overeengekomen waarbij de koopsom is verlaagd. Nadat de rechtbank de onderbewindstelling van het vermogen van A heeft uitgesproken, vindt de levering van de woning plaats. In de onderhavige procedure vorderen de kinderen schadevergoeding van de notaris. Zij stellen dat de notaris zich onvoldoende van haar taak gekweten heeft door niet op tijd te anticiperen op mogelijke problemen die de beoogde overdracht van de woning in de weg zouden kunnen staan. Zij verwijten de notaris, na de signalering van het recht van vruchtgebruik, een gebrek aan regie. De notaris voert verweer en stelt adequaat te hebben gehandeld. De rechtbank stelt vast dat de notaris pas tien dagen voor de gepande overdracht op de hoogte kwam van de mogelijke feitelijke wilsbekwaamheid van A. Gelet op de feiten heeft de notaris naar het oordeel van de rechtbank zorgvuldig gehandeld bij het beoordelen van de wilsbekwaamheid. Weliswaar gold de bijzondere indicator dat de makelaar had aangegeven dat A volgens de kinderen aan dementie leed, maar daar staat tegenover dat A's schoonzoon had meegedeeld dat er niets aan de hand was en alles (een levenstestament) was geregeld bij een andere notaris.

Instantie: Rechtbank Noord-Holland

Datum uitspraak: 26-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBNHO:2023:3504

Zaaknummer: 330876

Rechters: W.S.J. Thijs, A.J. Wolfs en E.J. Bellaart

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Als de verwachter na het overlijden van de bewaarde verzoekt om afgifte van het vermogen, menen de erfgenamen van de bezwaarde dat dit recht is verwerkt, dan wel er afstand van is gedaan.

Deze omvangrijke zaak draait om de gevolgen van een tweetrapsmaking. Erflater [bezwaarde] was enig kind van moeder en vader en had een aangeboren hersenafwijking. Erflater stond onder curatele. De vermogende vader en moeder hebben (stichting) A opgericht met als doel het bevorderen van de leefomstandigheden van personen met een verstandelijke beperking, met een sterke voorkeur om daarbij financiële verstrekkingen te doen aan een stichting. Na moeders overlijden is erflater voor een vierde deel tot erfgenaam benoemd onder de last om hetgeen erflater van dat erfdeel, alsmede de revenuen daarvan, bij het overlijden van erflater onvervreemd en onverteerd achterlaat, uit te keren aan X [eiseres in conventie]. Het vermogen van erflater is tevens onder bewind gesteld en de bewindvoerder had opdracht jaarlijks schenkingen te doen aan X. Vader heeft X en erflater tot zijn erfgenamen benoemd waarbij ter zake van het erfdeel van erflater een gelijk fidei-commis ten gunste van X is opgenomen. Vervolgens zijn eerst moeder en daarna vader overleden. Een stiefzoon van vader heeft als curator van X opgetreden en in 2001 is door hem en X een beheersovereenkomst gesloten waarbij X het beheer voert over het totale vermogen van erflater. In 2015 is een andere curator benoemd en na het overlijden van vader hebben de opeenvolgende curatoren meer dan € 8,5 miljoen aan X geschonken. Uiteindelijk is erflater overleden, zonder bij uiterste wilsbeschikking over zijn nalatenschap te hebben beschikt. X heeft de erfgenamen om afgifte van het fidei-commissaire vermogen verzocht. Aan de hand van artikel 4 ErfVo, artikel 7 lid 1 en 2 Rv en artikel 21 Erfvo stelt de rechtbank vast bevoegd te zijn van de zaak kennis te nemen en dat Nederlands recht van toepassing is. Vervolgens wendt de rechtbank zich tot de kern van de zaak die er – kort en goed – op neerkomt dat dient te worden vastgesteld of sprake is van een bezwaard vermogen en of X hierop aanspraak kan maken. Bij de beoordeling gelden – zo de rechtbank – de volgende uitgangspunten. Vastgesteld moet worden welke goederen X als verwachter krijgt. Hiertoe is van belang welke goederen bij aanvang tot het fidei-commis behoorden. De verwachter die op de voet van artikel 3:215 lid 1 BW afgifte vordert van de goederen die tot het fidei-commissaire vermogen behoren, zal moeten stellen en bij betwisting moeten bewijzen dat hij recht heeft op afgifte van die goederen. Vervolgens is van

belang vast te stellen om welke goederen het gaat. De verwachter beroept zich erop dat de bezwaarde bepaalde goederen aan hem moet afgeven, namelijk de goederen van de fidei-commissaire nalatenschap. Ingevolge artikel 150 Rv moet de verwachter stellen en bewijzen welke goederen dat zijn en hoe de fidei-commissaire nalatenschap is samengesteld. Indien de samenstelling van het fidei-commissaire vermogen bij het begin vaststaat, dient te worden vastgesteld wat het fidei-commissaire vermogen bij het einde is en welke goederen aan de verwachter moeten worden afgegeven. Op grond van artikel 3:215 lid 1 BW kan de verwachter aanspraak maken op alle goederen die er in het begin waren en hetgeen daarvoor door zaaksvervangende in de plaats is getreden. De bezwaarde moet vervolgens stellen en bewijzen dat goederen zijn verteerd of door toeval teniet zijn gegaan en dat bij vervreemding van goederen geen zaaksvervangende heeft plaatsgevonden. De erfgenamen voeren aan dat X haar rechten om aanspraak te maken op enig bezwaard vermogen heeft verwerkt althans dat zij daar afstand van heeft gedaan. De erfgenamen stellen niet dat X uitdrukkelijk heeft verklaard afstand te doen of dat er feiten en omstandigheden zijn waaruit blijkt dat X bij hen het gerechtvaardigd vertrouwen heeft gewekt dat zij geen aanspraak maakte/afstand deed. Dat de erfgenamen door de aanspraak van X op het bezwaard vermogen een onredelijk nadeel lijden, is evenmin voldoende feitelijk onderbouwd. Van rechtsverwerking is dan ook geen sprake. Vervolgens is de omvang het bezwaarde vermogen in geschil en stelt de rechtbank deze vast waarbij mede wordt ingegaan op de vraag of ook over schenkingen een fidei-commis is ingesteld. X stelt dat dit aannemelijk is, hetgeen zij volgens de rechtbank onvoldoende feitelijk heeft onderbouwd. De rechtbank gaat tevens in op de kwestie in hoeverre de vruchten van de nalatenschap van vader tot het fidei-commissaire vermogen behoren en daarmee toekomen aan verwachter X. De rechtbank verwijst naar de parlementaire geschiedenis en is met X van oordeel dat de vruchten van de nalatenschap van vader na het overlijden van erflater aan X als verwachter toekomen. Dit is namelijk uitdrukkelijk door vader in zijn testament bepaald en de betreffende bepaling is duidelijk en niet voor tweërlei uitleg vatbaar. Verder is de rechtbank met X van oordeel dat, nu X haar rechten als verwachter onder oud recht heeft verkregen, ingevolge artikel 69 Overgangswet NBW, de invoering van artikel 4:138 lid 2 BW er niet toe kan leiden dat die rechten haar worden ontnomen. Anders dan de erfgenamen menen, worden de vruchten dus niet door de bezwaarde erflater verkregen door vruchttrekking, maar vallen de vruchten op grond van het testament rechtstreeks in het bezwaarde vermogen. Dit betekent dat het verweer van de erfgenamen dat de vruchten van de nalatenschap van vader tot het eigen vermogen van erflater behoren, wordt verworpen. Hierna gaat de rechtbank in op de overige geschilpunten die hier verder onbesproken blijven.

Instantie: Rechtbank Zeeland-West-Brabant

Datum uitspraak: 19-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBZWB:2023:2733

Zaaknummer: C/02/390242 / HA ZA 21-572

Rechters: M.M. van 't Nedereind, G.J.E. Poerink en M.Z.B. Sterk

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

De kantonrechter beveelt opheffing van de vereffening en stelt de vereffeningskosten vast.

Omdat in de nalatenschap van de in 2016 overleden erflater de vereffeningskosten hoger zijn dan de activa van de nalatenschap wijst de kantonrechter de verzoeken van de vereffenaars toe tot het vaststellen van de totale vereffeningskosten (inclusief hun loon) en het bevelen van de opheffing van de vereffening. Het verzoek om te bepalen dat de vereffeningskosten ten laste van de boedel komen en, voor zover de boedel daartoe onvoldoende is, ten laste van de erfgenamen, voor zover dezen met hun hele vermogen aansprakelijk zijn, wijst de kantonrechter af omdat dit voortvloeit uit de wet en daarmee toereikend geacht wordt zodat verzoekers bij een afzonderlijke beslissing geen belang hebben.

Instantie: Rechtbank Limburg

Datum uitspraak: 16-03-2023

ECLI: ECLI:NL:RBLIM:2023:2054

Zaaknummer: 10293279 EZ 23-20

Rechters: W.E. Elzinga

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

In de eerste van een tweetal zaken legt het hof de omvang uit van de aan de partner van erflater gelegateerde rechten van gebruik en bewoning en constateert dat een overboeking aan die partner een schenking betrof. In de tweede zaak komt de werking van het in een samenlevingsovereenkomst opgenomen verblijvingsbeding aan bod.

De in 2017 overleden erflater heeft zijn twee zoons [geïntimeerden] als erfgenamen achtergelaten en heeft zijn partner [appellante] tot executeur benoemd en aan haar diverse legaten toegekend. Krachtens het door erflater met zijn partner overeengekomen samenlevingscontract verblijven alle gemeenschappelijke goederen (zonder dat deswege enige vergoeding verschuldigd is) aan de partner die wel alle gemeenschappelijke schulden voor haar rekening moet nemen. In 2020 heeft het hof het ontslag door de rechtbank van de partner als executeur bekrachtigd. In zaak ECLI:NL:GHSHE:2023:1302 betreft het geschil in principaal hoger beroep de omvang van het gelegateerde recht van gebruik en bewoning, en in incident de vraag of de overboeking van € 15.000 kort voor erflaters overlijden een schenking aan de partner is. De kwestie bij het legaat van gebruik en bewoning is of dit (vrijwel) alle tot het landgoed behorende gronden met bebouwing omvat dan wel enkel de op het landgoed gelegen woning met 'omliggende' gronden. Het hof volgt de uitleg van appellante dat het gehele landgoed is bedoeld. Volgens het hof is daarvoor mede van belang dat erflater met zoveel woorden bepaalde dat het gebruik en de bewoning zag op zijn woning plus gronden, plus de vijver, en er geen kenbaar onderscheid is gemaakt tussen de woning en het erf enerzijds, en de overige gronden van het landgoed anderzijds. Dat aan appellante mede de levende have is gelegateerd, en dat de woning 'sec' geen eigen toegangsweg heeft, wijst eveneens in richting van de door appellante voorgestane uitleg. Voor de uitleg van de zoons biedt het testament te weinig aanknopingspunten. Over de schenking stelt het hof voorop dat de aan de zoons verstrekte bewijsopdracht niet inhoudt dat bewijs moest worden bijgebracht van het negatieve feit dat geen sprake was van een schenking, maar van het positieve feit dat het geld is overgemaakt ter voldoening van na het – toen – aanstaande overlijden van erflater opkomende kosten. Het hof volgt de rechtbank in haar oordeel dat voor dat positieve feit geen aanvullende bewijzen op essentiële onderdelen voorhanden zijn die zodanig sterk zijn dat de partijgetuigenverklaringen dientengevolge aan het bewijs kunnen bijdragen (art. 164 lid 1 jo.

art. 152 lid 2 en 164 lid 2 Rv). De overboeking betrof een schenking waarbij geen misbruik van omstandigheden is gemaakt.

In de andere zaak (ECLI:NL:GHSHE:2023:1303) beoordeelt het hof in appel o.m. van een groot aantal zaken of deze al dan niet gemeenschappelijk aan erflater en de partner toebehoorden en onder de werking van het verblijvingsbeding vallen. Aan appellante is een bedrag van € 10.000 gelegateerd onder de last de levende have te verzorgen. Anders dan de rechtbank is het hof van oordeel dat dit legaat wel aan appellante toekomt. Tevens wordt appellante veroordeeld om diverse bedragen (o.m. wegens oneigenlijke uitgaven van de nalatenschapsrekening en schade toegebracht aan een esdoorn) op de bankrekening van erflater te storten resp. te voldoen.

Instantie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 25-04-2023

ECLI: ECLI:NL:GHSHE:2023:1302

Zaaknummer: 200.300.655_01

Rechters: M.E. Smorenburg, J.J.M. van Lanen en T.J. Mellema-Kranenburg

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Mantelzorgers/gemachtigden hoeven geen rekening en verantwoording af te leggen omdat erflater ondanks lichte dementie nog compos mentis was.

Erflater heeft zijn zoon [A] als enig erfgenaam achtergelaten. In de periode voor zijn overlijden hebben een broer [X] en schoonzus [Y] van erflater mantelzorg verleend. Mede in verband hiermee heeft A na het overlijden X en Y bericht dat hij het goed vindt als zij erfgenamen van erflater zijn. X en Y hebben hierop te kennen gegeven A's voorstel niet te willen aanvaarden. Thans vordert A dat X en Y rekening en verantwoording afleggen over de sinds 2014 verrichte financiële handelingen. De rechtbank volgt X en Y niet in hun verweer dat het voorstel van A betekent dat hij afstand van de nalatenschap heeft gedaan. Aan de vormvoorschriften van artikel 4:190 in verband met artikel 4:191 BW voor een verwerping is immers niet voldaan. Verder betekent de lichte dementie waaraan erflater leed, niet dat hij niet meer compos mentis was. Vaststaat dat erflater ten tijde van de volmachtverlening en ten tijde van de gebruikmaking van de volmacht in staat was zijn wil te bepalen. Gesteld noch gebleken is dat erflater niet tevreden was over de wijze waarop met de verstrekte volmacht is omgegaan. Ook de overige (gestelde) feiten zijn onvoldoende om een verplichting tot het afleggen van rekening en verantwoording vast te stellen. Dat geldt niet ter zake van de na het overlijden van erflater verrichte handelingen, waaronder de overboeking van een bedrag naar hun eigen rekening. Dit bedrag moet worden terugbetaald.

Instantie: Rechtbank Zeeland-West-Brabant

Datum uitspraak: 19-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBZWB:2023:2734

Zaaknummer: C/02/401609 / HA ZA 22-496

Rechters: N.E.J.M. Stoof

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

De kantonrechter wijst de vordering tot huurvoortzetting af omdat de daarvoor vereiste duurzame gemeenschappelijke huishouding niet vaststaat.

De kantonrechter oordeelt dat het uitgangspunt is dat de samenwoning tussen ouders en kinderen naar zijn aard niet duurzaam is, maar aflopend. Het is immers normaal dat kinderen uitvliegen. Slechts onder bijzondere omstandigheden kan worden geoordeeld dat het samenleven van ouders en kinderen als een duurzame (blijvende) samenwoning moet worden aangemerkt. Van dergelijke bijzondere omstandigheden is in dit geval onvoldoende gebleken. De samenwoning lijkt veel meer te zijn ingegeven door de noodzaak voor eiseres om een andere verblijfplaats te vinden én de steun die zij en haar vader aan elkaar hadden. Nergens blijkt echter uit dat eiseres als zij een relatie zou krijgen, niet zou uitvliegen. Van andere indicaties op grond waarvan zou kunnen worden aangenomen dat toch sprake was van een duurzame huishouding zoals een hoge leeftijd van het terugkerende kind, een langere samenwoning, een eerder verzoek voor medehuurderschap of aantoonbare toekomstplannen, is niet of slechts onvoldoende gebleken. De kantonrechter wijst ook het beroep van eiseres op de gedragscode Ondersteuning jongvolwassen wezen in huurwoningen ('de Gedragscode') af. De Gedragscode is geen algemeen verbindend voorschrift en ook op inhoudelijke gronden komt aan eiseres geen beroep daarop toe. De Gedragscode is immers van toepassing op jongvolwassenen wezen, terwijl eiseres geen wees is en zij ook ouder is dan de jongvolwassenen als bedoeld in de Gedragscode.

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 24-03-2023

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2023:3522

Zaaknummer: 10199688 / CV EXPL 22-35326

Rechters: W.J.J. Wetzels

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Advocaat-generaal Rank-Berenschot gaat in het kader van het vaststellen van een som ineens wegens verrichte arbeid in het bedrijf van erflater in op de vraag of voordelen wegens kost en inwoning relevant zijn voor het eerste of tweede lid van artikel 4:36 BW.

Na moeders overlijden in 2008 is erflater in 2018 overleden met achterlating van zijn vier kinderen, onder wie verzoeker, als zijn erfgenamen. Na beneficiaire aanvaarding heeft de rechtbank een vereffenaar benoemd. In 2019 heeft verzoeker via een jegen een van de andere kinderen gerichte brief aanspraak gemaakt op een som ineens wegens van 1976 tot 1986 verrichte arbeid in het boerenbedrijf van erflater. Het door de vereffenaar en de andere drie kinderen gevoerde verweer is o.m. gebaseerd op het onjuist en te laat indienen van het verzoek. Ook betwisten zij de omvang van de werkzaamheden en de hoogte van de geclaimde vergoeding. De kantonrechter verklaarde verzoeker niet-ontvankelijk wegens niet tijdig indienen van het verzoek. In appèl concludeert het hof in een tussenbeschikking dat het verzoek wel tijdig was ingediend. Het hof stelt vervolgens de (lagere) basisvergoeding vast, wijst de verzoeken ter zake van daarover verschuldigde zaken zoals rente en automatische inflatiecorrectie af omdat die niet passen bij de aard van de billijke vergoeding als bedoeld in artikel 4:36 BW (en de omstandigheden van dit geval) en beoordeelt of überhaupt in voldoende mate waarschijnlijk is dat verzoeker ex artikel 4:36 lid 1 BW enig bedrag toekomt. Vervolgens beoordeelt het hof een aantal concrete door verzoeker genoten voordelen en stelt dat anders dan de overige erfgenamen menen, de voordelen genoten na de dag van overlijden van de erflater niet in ogenschouw worden genomen. Vervolgens gaat het hof in op de omvang van die voordelen, waaronder bespaarde huur, gas, water en licht, en bespaarde kosten voor gebruikt van een kantoorruimte e.a. alsmede kost en inwoning. Deze tezamen zijn – zo het hof – meer dan het dubbele van het vastgestelde basisbedrag (exclusief weegfactor wegens inflatie). Het hof wijst de som ineens af. Voor zover relevant wordt in cassatie aangevoerd dat het hof heeft miskend dat op grond van artikel 4:36 lid 2 BW slechts voordelen in mindering kunnen worden gebracht voor zover deze kunnen worden gezien als beloning voor de verrichte werkzaamheden. De genoten voordelen wegens gebruik kantoorruimte e.a. en kost en inwoning hadden niet in mindering mogen worden gebracht. De A-G stelt conform het oordeel van het hof vast dat deze voordelen wél een rol spelen bij de vaststelling van de

(omvang van de) billijke vergoeding zelf, derhalve op de voet van artikel 4:36 lid 1 BW en niet behoeven te zijn genoten in ruil voor de verrichte werkzaamheden. Die lid 2-correctie vindt immers pas plaats nadat de (basis)aanspraak uit hoofde van lid 1 is vastgesteld.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 14-04-2023

ECLI: ECLI:NL:PHR:2023:429

Zaaknummer: 22/02751

Rechters: E.B. Rank-Berenschot

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Rechtbank wijst verzoeken van legitimaris om inlichtingen/afgifte stukken voor zover gebaseerd op artikel 843a Rv af en die gebaseerd op artikel 4:78 BW deels toe.

Een legitimaris vordert afgifte van stukken vereist voor de berekening van o.m. zijn legitieme portie. Een aantal van de gevorderde bankafschriften zit bij de in geding gebrachte stukken. De gevorderde afgifte van een afschrift van de notarisafrekening van de verkoop van erflaatsters woning wordt toegewezen. De rechtbank stelt voorop dat op grond van artikel 4:6 BW de peildatum voor de waardebepaling van de woning het tijdstip onmiddellijk na overlijden in 2016 is, en dat de levering rond 1 april 2021 heeft plaatsgevonden. En hoewel niet rechtstreeks van belang kan de verkoopsom wel aanknopingspunten bieden voor een inschatting van de waarde van de woning op de datum van overlijden. Daarmee heeft eiser naar het oordeel van de rechtbank voldoende belang bij deze vordering. Ook de afschriften van alle aangiften en aanslagen inkomstenbelasting van erflaatster van 2015 tot datum overlijden moeten worden verstrekt. De stelling van eiser dat uit 'bankafschriften' (zonder vermelding van datum of vindplaats) blijkt dat uitkeringen van polissen hebben plaatsgevonden aan erflaatster biedt – mede in het licht van het gevoerde verweer dat de polissen niet zijn aangetroffen – onvoldoende aanknopingspunten. Gelet hierop heeft eiser onvoldoende gesteld omtrent (zijn belang bij) de gevorderde informatie, zodat de vorderingen tot nadere informatie over de polissen op grond van artikel 4:78 BW niet voor toewijzing in aanmerking komen. Artikel 843a Rv biedt evenmin soelaas, aangezien onvoldoende is gebleken dat eiser een rechtmatig belang heeft bij verstrekking van de gevraagde informatie.

Instantie: Rechtbank Limburg

Datum uitspraak: 05-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBLIM:2023:2883

Zaaknummer: C/03/310815 / HA ZA 22-477

Rechters: E.C.M. Hurkens

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Rechtbank vindt dat de door de notaris betrachte extra zorgvuldigheid bij opstellen estament, in beginsel geen argument vormt om later af te doen aan de geldigheid daarvan.

In geschil is de feitelijke wilsbekwaamheid van vader/erflater op het tijdstip van het opmaken van zijn laatste testament. De rechtbank stelt voorop dat de inhoud van het testament niet kan worden beschouwd als ‘complex’ of ‘verdacht’. Het nieuwe testament is opgesteld, uitgaande van de door het vooroverlijden van moeder gewijzigde situatie. Dat het vermogen van vader in 2019 onder bewind is gesteld kán een aanwijzing zijn voor het bestaan van een geestelijke stoornis, maar vormt daarvan op zichzelf geen bewijs. Ook schenkingen die de vader ten tijde van het beschermingsbewind heeft gedaan (en die zijn goedgekeurd door de kantonrechter) vormen geen contra-indicatie, mede omdat de bewindvoerder heeft verklaard dat vader zowel op het tijdstip van deze schenkingen als van het wijzigen van zijn testament wilsbekwaam was. Dat de notaris ervoor heeft gekozen om de wilsbekwaamheid van de vader door de geriater te laten beoordelen is evenmin een aanwijzing dat de geestvermogens van de vader gestoord zouden zijn geweest. Het bewind en de hoge leeftijd kunnen een notaris aanleiding geven om extra onderzoek te (laten) doen. Het kan dan niet zo zijn dat de – kennelijk – door de notaris betrachte extra zorgvuldigheid later een argument vormt om af te doen aan de geldigheid van het testament. De rechtbank concludeert dat eiseres er niet in is geslaagd om voldoende te onderbouwen dat sprake was van een geestelijke stoornis. Integendeel, zowel de notaris, die een eigen onderzoeksplicht heeft, als de door hem ingeschakelde specialist, heeft geoordeeld dat de vader wél in staat was zijn wil te bepalen.

Instantie: Rechtbank Limburg

Datum uitspraak: 26-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBLIM:2023:2889

Zaaknummer: C/03/302407 / HA ZA 22-100

Rechters: W.J.J. Beurskens

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

De rechtbank oordeelt dat een eventuele vordering uit hoofde van vergoeding van de waarde van een in 1996 afgegeven legaat van aandelen is verjaard.

Na het overlijden van vader is in juni 1996 een akte afgifte van de gelegateerde aandelen aan gedaagde gepasseerd en in december 1996 is de nalatenschap van vader bij akte van verdeling afgehandeld. Eisers stellen kort en goed dat ten onrechte met betrekking tot de waarde van het legaat van de aandelen niet is afgerekend, en dat die vordering dus nog moet worden afgedragen aan de onderverdeelde boedel. Gedaagde stelt dat de vordering is verjaard omdat de absolute verjaringstermijn van artikel 3:310 BW is verstreken. Eisers hebben hiertegen ingebracht dat in december 1996 geen sprake is geweest van volledige scheiding en deling van de nalatenschap en beroepen zich op artikel 3:178 lid 1 BW. Volgens de rechtbank miskent dit betoog dat geen sprake is van een verdeling, maar van een vorderingsrecht. Op grond van het legaat heeft gedaagde aandelen en hebben eisers een vordering op hem verkregen ten aanzien van hun deel in de vastgestelde koopsom van die aandelen. Naar het oordeel van de rechtbank is artikel 3:178 BW daarmee niet van toepassing. En overigens heeft gedaagde terecht aangevoerd dat, zou wel sprake zijn geweest van een verdeling, de mogelijkheid tot vernietiging van die verdeling ingevolge artikel 3:200 BW door het verstrijken van drie jaren na de verdeling komt te vervallen. Het beroep van eiseres (ECLI:NL:HR:2020:1603 en ECLI:NL:HR:2020:1413) dat de verjaringstermijn van de rechtsvordering tot schadevergoeding pas na de ontdekking van de benadeling aanvangt, respectievelijk als de benadeelde voldoende zekerheid heeft verkregen dat de schade is veroorzaakt door ondeugdelijk handelen, wijst de rechtbank af. De door eiseres genoemd jurisprudentie ziet op de relatieve verjaringstermijn van vijf jaar. Op grond van artikel 3:310 BW verjaart een vordering tot schadevergoeding vijf jaar na aanvang van de dag volgend op die waarop de benadeelde zowel met de schade als met de daarvoor aansprakelijk persoon bekend is geworden of redelijkerwijs had kunnen zijn en in ieder geval door verloop van twintig jaren na de gebeurtenis waardoor de schade is veroorzaakt. Bekendheid van de benadeelde met de dader of de schade is voor de aanvang van de zogenoemde absolute verjaringstermijn van twintig jaar niet van belang. Ook de stellingen dat het beroep op verjaring naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn (ECLI:NL:HR:2018:2047) volgt de

rechtbank niet.

Instantie: Rechtbank Limburg

Datum uitspraak: 12-04-2023

ECLI: ECLI:NL:RBLIM:2023:2886

Zaaknummer: C/03/297583 / HA ZA 21-533

Rechters: V.E.J. Noelmans

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Beneficiaire erfgenaam moet legitimaire vordering uit eigen vermogen voldoen omdat deze minder bedraagt dan hetgeen uit de nalatenschap is ontvangen. De executeur heeft bij vereffening geen rekening gehouden met de legitieme vordering en is verplicht de schade te vergoeden.

In 2015 is erflater overleden. Hij was de vader van eiser. Erflater en gedaagde 2 waren samen vennoten van een vof. Erflater heeft gedaagde 2 tot enig erfgenaam benoemd en gedaagde 1 tot executeur. Gedaagde 2 heeft de nalatenschap beneficiair aanvaard en na aanvaarding van zijn benoeming heeft gedaagde 1 verklaard dat de baten van de nalatenschap de lasten overtreffen. Eiser heeft tijdig een beroep op zijn legitieme portie gedaan. De rechtbank berekent de omvang van de legitimaire massa en gaat in op diverse door gedaagde 1 opgevoerde schulden/kostenposten waarvan o.m. wordt geconstateerd dat deze ontbreken op de door gedaagde 1 opgestelde ruimschoots toereikend-verklaring. De rechtbank vermeldt verder dat eiser zich in ieder geval kan verhalen op het vermogen van de beneficiaire erfgenaam/gedaagde 2 tot de waarde die door hem uit de nalatenschap is verkregen. Dit bedrag is hoger dan de legitieme portie als gevolg waarvan gedaagde 2 voor betaling van het geheel wordt veroordeeld. Dit laat onverlet dat gedaagde 2 uit hoofde van de vereffening van de nalatenschap mogelijk een zelfstandige vordering op gedaagde 1 heeft, omdat de legitimaire massa voor het grootste deel in rook lijkt te zijn opgegaan, (mede) door toedoen van gedaagde 1. Gedaagde 1 heeft – zo de rechtbank – onder meer in strijd met zijn wettelijke plicht gehandeld doordat bij de vereffening de legitieme portie van eiser niet als schuld van de nalatenschap is meegenomen. Dit klemmt temeer omdat gedaagde 1 ook boekhouder en financieel adviseur was van gedaagde 2 en dus wist of kon weten dat de verhaalsmogelijkheden van eiser hiermee ernstig in gevaar kwamen. Daarmee heeft gedaagde 2 onrechtmatig gehandeld jegens eiser, en is hij gehouden de door eiser geleden schade te vergoeden.

Instantie: Rechtbank Midden-Nederland

Datum uitspraak: 01-03-2023

ECLI: ECLI:NL:RBMNE:2023:651

Zaaknummer: C/16/508511 / KG ZA 20-436 en C/16/508478 / HA ZA 20-560

Rechters: M.A.A.T. Engbers

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Onterving van de (tweede) echtgenote en invoeren van huwelijkse voorwaarden betekent niet (zonder meer) dat zij geen vermogen mocht krijgen. Bij de bijzondere verhouding tussen echtgenoten past terughoudendheid als verantwoording wordt gevorderd van de langstlevende.

Erflaters A en B hebben na in 2014 in algehele gemeenschap met elkaar te zijn getrouwd, in 2017 (toen zij resp. 85 en 80 jaar waren) huwelijkse voorwaarden ingevoerd en de ontbonden huwelijksgemeenschap verdeeld. A is in 2019 overleden en heeft zijn zoon C tot enig erfgenaam en executeur benoemd. C vordert dat B wordt veroordeeld tot betaling van diverse bedragen en verantwoording aflegt ter zake van diverse transacties. Volgens de rechtbank is tussen partijen niet in geschil dat de gezondheid van erflater achteruitging, hij hulpbehoevend was en dat B voor hem zorgde en zijn financiën regelde. De rechtbank leidt hieruit af dat A haar in staat heeft gesteld zijn financiën te regelen en daar dus mee instemde. Daarmee kan ook worden aangenomen dat B bevoegd was om betalingen te doen van de rekeningen van erflater en geld hiervan op te nemen. B was verplicht hierover rekening en verantwoording af te leggen en voor zover erflater daar op enig moment niet meer toe in staat zou zijn geweest, kan diens erfgenaam alsnog rekening en verantwoording vragen. Gelet op de bijzondere verhoudingen tussen echtgenoten past het wel daarin een zeer grote terughoudendheid aan te nemen. Gelet op de aard en de omvang van aantal betalingen/opnames volgt dat van misbruik van omstandigheden noch van een onrechtmatige daad sprake is geweest. Van een vergoedingsrecht op grond van de huwelijkse voorwaarden is evenmin sprake. Vervolgens wordt ingegaan op een door A aan B gedane schenking van € 200.000. Anders dan C stelt, kan uit de onterving van B, het invoeren van de huwelijkse voorwaarden en alle overige omstandigheden niet worden afgeleid dat A wilde dat er (überhaupt) geen vermogen van hem bij B terecht kwam. Integendeel, het ligt heel erg voor de hand dat A zijn echtgenote, gemeten naar de welstand tijdens het huwelijk, enigszins verzorgd wilde achterlaten. Dit wordt over het algemeen beschouwd als een dringende verplichting van moraal en fatsoen. Op grond van de schriftelijke verklaring van de notaris kan inderdaad worden aangenomen dat de als schenking geduide transactie als zodanig niet met de notaris is besproken. Maar dat betekent geenszins dat erflater de schenking niet beoogde. De rechtbank is, gelet alle feiten en

omstandigheden, van oordeel dat C onvoldoende heeft gesteld en onvoldoende heeft onderbouwd dat A de schenking niet wilde en/of dat sprake was van misbruik van omstandigheden. Hetzelfde geldt voor de betaling vanaf erflaters rekening van de schenkingsrechten. Van onrechtmatig handelen of vermogensverschuivingen zonder geldige titel die recht zouden geven op een vergoedingsrecht is evenmin sprake.

Instantie: Rechtbank Midden-Nederland

Datum uitspraak: 01-02-2023

ECLI: ECLI:NL:RBMNE:2023:218

Zaaknummer: C/16/516707 / HA ZA 21-77

Rechters: M.A.A.T. Engbers

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

De rechtbank oordeelt dat eisers geen belang hebben bij de vaststelling van de omvang van het fidei-commissair vermogen omdat hun aanspraak hierop nog voorwaardelijk is.

Wederom een uitvoerige uitspraak over de gevolgen van een tweetrapsmaking. Erflater is in 1964 overleden en heeft in zijn testament het erfrecht bij versterf bevestigd en een fidei-commis ingesteld waarbij als een kind van erflater overlijdt zonder achterlating van afstammelingen het verkregene uit de nalatenschap van erflater toekomt aan diens erfgenamen met recht van plaatsvervulling. Uit het bezwaarde vermogen mogen alleen schenkingen aan afstammelingen worden gedaan en de erfgenamen van de bezwaarde moeten aantonen hetgeen is vervreemd/verteerd. Een van de bezwaarden, de thans tachtigjarige A [gedaagde 2], heeft als bezwaarde 5/24^e deel van een landgoed verkregen en in de loop van de tijd de onverdeelde aandelen van de overige erfgenamen van erflater in het landgoed overgenomen. Als gevolg daarvan is hij enig rechthebbende geworden van de eigendom van het landgoed. A heeft geen kinderen. A heeft diverse transacties verricht ter zake van het landgoed, waaronder de inbreng in 1999 van de economische waarde van het landgoed in een maatschap met X, de oprichting in 2016 van een besloten vennootschap (bv) en een stichting administratiekantoor (STAK) waarna het landgoed is ingebracht in de bv. In 2019 zijn de certificaten door A overgedragen aan Z [gedaagde 1]. In de leveringsakte is opgenomen dat een deel [I] van de koopsom door Z is voldaan en behoort tot het fidei-commissair vermogen van A. Ten aanzien van een ander deel [II] is bepaald dat A (vanuit zijn privévermogen) en Z daarvoor een geldleningsovereenkomst sluiten. In het kader van het beëindigen van de maatschap heeft A een bedrag [III] betaald aan X, onduidelijk is of dit bedrag vanuit het privé- dan wel fidei-commissair vermogen is voldaan. Kort en goed is in geschil of het landgoed tot het fidei-commissair vermogen van A behoort en of A het schenkingsverbod heeft overtreden.

Als eerste verweer is aangevoerd dat het recht van de verwachters is vervallen per 1 januari 2003 op grond van artikel 4:140 BW aangezien de voorwaardelijke erfstelling waaraan zij hun rechten ontleen op die datum al ouder was dan dertig jaar en de uitzondering van artikel 4:141 BW niet van toepassing is. Volgens de rechtbank gaat dit verweer niet op omdat artikel

4:141 BW inhoudt dat fidei-commissaire makingen zijn uitgezonderd van de werking van artikel 4:140 BW. Het standpunt dat in dit geval de extra voorwaarde van kinderloos overlijden van A zou maken dat artikel 4:140 BW toch wel en artikel 4:141 BW toch niet van toepassing is op dit fidei-commis, is onjuist. De rechtbank oordeelt vervolgens dat eisers niet-ontvankelijk zijn in hun vorderingen ten aanzien van het vaststellen van de omvang van fidei-commissair vermogen omdat hun aanspraak hierop nog voorwaardelijk is en daarmee een rechtens te respecteren belang bij hun vordering ontbreekt. Tot het moment van overlijden van A kan geen zekerheid worden gegeven of verkregen over de omvang van het 'residuo'. Een rechtens te respecteren belang bij hun vorderingen ten aanzien van (het vaststellen van) de omvang van het fidei-commis hebben de verwachters pas als hun aanspraken onvoorwaardelijk zijn. En dit moment treedt pas in nadat A (kinderloos) zal zijn overleden en de eisers/verwachters zelf nog in leven zijn.

Vervolgens komt het vermeende overtreden van het schenkingsverbod aan de orde. Volgens de rechtbank is onvoldoende naar voren gebracht waarom aan het schenkingsverbod het recht kan worden ontleend om – ondanks de voorwaardelijke aanspraak van de verwachters – lopende het fidei-commis beschikkingsdaden van A aan te vechten. Als aan het einde van het fidei-commis zou blijken dat A onbevoegd heeft geschonken, leidt dat tot schadeplichtigheid van zijn erfgenamen jegens de verwachters. Het schenkingsverbod rechtvaardigt dus geen eerdere aanspraken betreffende het fidei-commissair vermogen waardoor van een rechtens te respecteren belang op deze grond geen sprake kan zijn. Dit belang bestaat wel bij de gevorderde onderbewindstelling van het fidei-commissair vermogen, nu eisers/verwachters belang hebben bij een behoorlijk beheer daarvan. Volgens de rechtbank kan handelen in strijd met een testamentaire schenkingsverbod worden aangemerkt als in ernstige mate tekortschieten in de zin van artikel 3:221 lid 1 BW. Onbevoegd schenken door de bezwaarde tast (de omvang van) het fidei-commissair vermogen op onrechtmatige wijze aan. Dit is een door de erflater niet gewilde vorm van benadeling van de uiteindelijk rechthebbende(n) op dit vermogen (de verwachters). De volgende vraag is of A de certificaten van de aandelen in het landgoed inderdaad heeft geschonken. Een schenking is in dit geval alleen maar mogelijk als het landgoed – althans de certificaten van de aandelen in de bv – op het moment van de overdracht door zaaksvervanging deel uitmaakten van het fidei-commissair vermogen van A. Of dit het geval is, kan in het midden blijven omdat de rechtbank vaststelt dat Z een reële koopsom aan A heeft voldaan.

Instantie: Rechtbank Amsterdam

Datum uitspraak: 14-12-2022

ECLI: ECLI:NL:RBAMS:2022:7428

Zaaknummer: C/13/703458 / HA ZA 21-565

Rechters: Q.R.M. Falger, R.H.C. van Harmelen en D.M.S. Gribling

Wetsartikelen: